

Fiatalok olvasótábora

Az *olvasótábor* merőben új művelődési formának jeltszik, holott csak a neve új, az általa jelzett tartalomban régi, bevált forma születik újjá. Szinte észrevétlenül, hisz a résztvevők sem tudják, hogy *hagyományt ébresztenek*: úgy negyven esztendővel ezelőtt a népi írók hasonló táborozásokon vettek részt fiatalok körében, és a népfőiskolák is ilyenformán tevékenykedtek.

A Hazafias Népfront által 1972-ben elindított akció sikere biztatást adott, s idén többféle szervezetek olvasótábort, legtöbbit Pest megyében. A most már eredményes kísérletnek tekinthető táborozás tapasztalatai alapján kibontakoznak a mindenképp hasznosnak, jónak látszó módszerek körvonalai, de a kérdések is, melyeket a kevésbé biztató jelenségek alapján feltehetünk, s amelyek bizonyára még sok vitára adnak majd okot.

Szob nagyközség gimnáziuma az ügy fontosságát hangsúlyozó ünnepélyességgel indította útjára a tavaszi szünetben olvasótáborát. A megnyitón ott voltak a *község vezetői*, a fiatalokat *Fábián Zoltán*, az Írószövetség titkára üdvözölte, az iskola zenekara ragyogó hangversenyben részesítette az egybegyűlteket, s csak ezután került sor az iskolában elhelyezett tábor első foglalkozására.

A táborba 40, önként jelentkező gimnazista jött, javarészt lányok. Úgy látszik, ők érdeklődnek jobban az irodalom iránt. Jelentkezési lapjaikból egy és más megtudtam róluk: tekintélyes részük pedagógusnak készül, de akad, aki jogász, orvos vagy biológus stb. akar lenni; a résztvevők fele más községekből jár Szobra gimnáziumba (de a táborozás idején mindenki az iskolában lakik); a táborba a *művelődés szándékával* és céljával jöttek; a kedvenc olvasmány vagy író megnevezése feltűnően *fejlett ízlésről* tanúskodik; a kedvenc filmé már kevésbé, úgy tűnik, többen beírták, amit legutóbb éppen láttak (ígaz, lélektani tény, hogy a mozgókép adta élmény sokkal gyorsabban esik ki az emlékezetből, mint az olvasmány). Anyagilag jól állnak, családjukban az egy főre eső jövedelem 700—2000 Ft között mozog; 2—3 szobás lakásban laknak, s némelyiküknek tekintélyes házi könyvtára is van. (Érdekes jelenség, hogy határozott hivatás-választás csak azoknál mutatkozott, akiknél házi könyvtár is van.) Az előzetes terv szerint megvitatásra szánt könyveket (Illyés, Hemingway, Sánta Fe-

renc egy-egy művét) többségük olvasta.

Ezzel a gárdával a három fiatal író (*Mócsi Ferenc, Ratkó József és Varga Csaba*) valóban eredményesen, tervszerűen dolgozott, s mindjárt kezdetben a megfelelő alaphangot is sikerült megtalálniuk: a 12—13 főt számláló csoportok hamar összebarátkoztak egymással, s a vezetővel (a kölcsönös tegeződés gyorsan eltűntette a köztük levő, mintegy évtizednyi generációs különbséget is), a táborozás eleven sportéletre is időt adott, a kirándulások, esti táborúzek pedig minden bizonynyal felejthetetlen élménnyé avatták az együtt töltött hetet. A résztvevőket meg olyan *közösséggé*, amelynek tagjai *később is* baráti érzelmekkel keresik föl egymást.

Es hogy az irodalomról folyó beszélgetések mennyire nem voltak „irodalomcentrikusak”, tehát nem lebegtek éteri magasságban az élet fölött, bizonyítja, hogy a fiatalok által megvitatásra szánt társadalmi kérdések is helyet kaptak a programban.

Amennyire biztató vállalkozás volt a szobi olvasótábor, annyira problematikus, de legalábbis kérdéseket fölvető a *tápiószentmártoni*. A program szerint a község két termelőszövetkezetéből 35 fiatal dolgozónak kellett volna összejönnie, de mivel az egyik tsz-ből nem engedték el a jelentkezőket, a megfogycokzott létszám feltöltésére gyorsan behoztak néhány gimnazista kislányt Nagykátáról. Ennek pezsdítő hatása is lehetett volna, de nem volt. A lányok általában elevebbek a fiúknál — ez az élelenség az életkori sajátságokból ered, hiszen ebben a korban még azonos műveltség esetén is felnöttebbek, kialakultabbak, mint a fiúk —; itt azonban nem akarván elnyomni, háttérbe szorítani a csak általános iskolát végzett fiúkat, inkább passzivitásba húzódtak; a csoport heterogén mivolta tehát bénítólag hatott. A tsz-beliek közül csupán egy nagyon érdeklődő, könyvgyűjtő fiatal agrónomus szölt a témákhoz, a foglalkozások így az ő és a vezető dialógusaivá szűkültek, melyeket a többi fiú szemmel látható értetlenséggel hallgatott, vagy tört meg mozgással, ki-be járkálással, olykor egy-egy sületlen megjegyzéssel.

Több olyan fiatal volt jelen, aki két nap óta tagja a könyvtárnak, saját könyve nincs, olvasni nem szokott. Miért jöttek? A kérdőívre rótt válasz szerint: „rábeszéltek”, „nem tudtam, hogy itt mi lesz”. Ilyenformán a megvitatásra szánt

műveket sem ismerték. Magatartásuk és tájékozatlanságuk a három fiatal íróra (*Annus József, Marosi Gyula, Kovács István*) is lesújtóan hatott, döbbenet keresték a módját, hogy akkor hát mivel is foglalkozzanak, és igyekeztek magukban táplálni a reményt, hogy *talán 3—4 embert el lehet indítani a jelenlevők közül a gondolkodás és művelődés útján*, és hogy „akkor már érdemes”. Igaz. Csakhogy ehhez az eredményhez eléggé költséges a vállalkozás.

A legtalálékonyabbnak *Annus József* bizonyult, aki — nem hiába szegedi! — Móra Ferenc módszerét követte, a Kalcinált szóda c. elbeszélésben megírtat: saját régészeti, ásatásoknál szerzett élményeiről beszélt, beleszóve annyi „historizmust”, amennyit csak lehetett: milyen volt az ember sorsa a különböző történelmi korokban és mi mindent árulnak el erről a könyvek.

Az olvasás-propaganda legjobb módszerét alkalmazta, mégis mintha *Veres Péter* egykori intése visszhangzott volna a tompa hallgatásban: „pedagógiai illúzió, hogy mindenkit olvasóvá lehet nevelni...”

Kovács István viszont esztétikai nevelésre törekedett, de rossz úton. A romantika és a realizmus különbségét akarta szemléltetni, s ehhez honismereti témát választott, a tápióbiicskei (királyerdei) csatát. Felolvasta Jókai csataleírását a Kőszívű-ből, és utána egy lengyel íróét, aki résztvett az ütközetben. Csakhogy a lengyel légio. egykori tagja nem realista, hanem naturalista leírást adott, azt is csupán a hadijelentést küldő újságíró szintjén, s ide már gyöngé fordításban jutott; így természetes, hogy a romantikus ábrázolás tetszett jobban (már azoknak, akik egyáltalán odafigyeltek). Mivel a vitavezető erősen érezte, hogy a lengyel beszámolót tartja jobbnak, a kezdetben föl villanó vitakedv szikrája is kialudt, s végül az egyetlen még mindig megszólaló gimnazista kislánnyal folytatott párbeszéd elvontan moralizáló kicsengést kapott: az a nagyobb hős, aki a naturalista leírás után is harcba indul.

Az élettől való elszakadást, az üressé váló elméletieskedést mutatta, hogy ez a meditáció is csak a lányokat érdekelte, akik aligha kerülnek olyan dilemma elé, hogy milyen csataleírás biztatására fogjanak fegyvert...

A tápiószentmártoni táborozás — attól függetlenül, hogy esetleg csakugyan elindít 3—4 tsz-fiatalt az olvasás útján — mégis több tanulságot rejt magában:

1. Azok a fiatalok, akik a nyolc osztály elvégzése után nem tanulnak tovább, villámgyorsan elfelejtik azt is, amit addig tanultak, tehát *rögtön az iskola befejeztével* olvasóköriükre kell szervezni őket (ha lehet), mert később ez egyre nehezebb lesz, s pár év múlva már a minimális alap is hiányozni fog.

2. Olvasótábort — hathatós, tartós eredménnyel — ott érdemes szervezni, ahol *állandó közösség van mögötte*, tehát vagy a közösségi keretet adó iskola, vagy könyvtári klub, mert ez az egy hét a közösségteremtésre önmagában kevés és csak az érdeklődés azonossága — ha megvan — ellensúlyozhatja az idő rövidségét.

3. A tábor akkor tábor, ha a táborozók ott is laknak. A tápiószentmártoniak — bár a könyvtár közelségének előnyét élvezték, ott forgolódtak, nézelődtek a szünetekben — még szünetesőbb együttessé váltak azáltal, hogy délután szétoszolva, elvesztették az esti beszélgetések meghiúsítottait. Táborút mellett talán, oldottabb hangulatban, az írók is hozzájutottak volna ahhoz a többlet haszonhoz, amit viszont ők várnak a táborozástól: hogy a fiatalok szavain keresztül mélyebb bepillantást kapjanak napjaink valóságába.

Mint mondtuk: kísérletről, induló kezdeményről van szó. Az olvasótábor *jó és hasznos újítás*, szervezésének, módszerének útja próbálkozások, *viták során* alakul majd ki. Jó lenne, ha azok a *könyvtárosok*, akiknek hatókörében olvasótábor működött, beszámolnának róla: *látják-e hatását*, eredményeit fiatal olvasóikon, s ha igen, kit mennyire, merre indított ez a közös beszélgetésekkel töltött hét?

Bozóky Éva

SZEGEDHEZ öt község csatlakozott április 15-én: Algyó, Gyálárét, Kis-kundorozsma, Szőreg, Tápé közigazgatási csatlakozásával a város lakóinak száma 26 ezerrel emelkedett. Az eddig községi tanácsi kezelésben levő könyvtárak és letétek immár a városi és megyei könyvtárközpontokhoz, a Somogyi Könyvtárhoz tartoznak, mint fiókkönyvtárak. Az öt község 32 ezer kötettel s 3200 új olvasóval gyarapította a 18 egységet számláló városi hálózatot. Még áprilisban Szeged legnépesebb városrészében, a modern Tarjánvárosban is új fiókkönyvtár nyílt. A városrész művelődési központjának felépüléséig az egyik lakóház földszintjén levő kis helyiségben kezdte meg működését az új fiókkönyvtár, amely máris nagy forgalmat bonyolít le. A nagy érdeklődés bizonyítja, hogy már korábban kellett volna a városnak ebben a részében könyvtárat nyitni. (H. Z. G.)